

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI

ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК

REVIEW OF LAW SCIENCES

huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

правовой научно-практический журнал

legal scientific-practical journal

2026-yil 2-son

VOLUME 10 / ISSUE 2 / 2026

DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS.2026.10.2](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.ROLS.2026.10.2)

ISSN 2181-919X

E-ISSN 2181-1148

DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.ROLS)

Crossref
Content
Registration

MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI

"Yuridik fanlar axborotnomasi – Вестник юридических наук – Review of law sciences" huquqiy ilmiy-amaliy jurnali O'zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2020-yil 22-dekabrda 0931-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro'yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko'paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo'yicha mas'ul:

O. Choriyev

Muharrirlar:

E. Mustafayev, Y. Yarmolik, M. Sharifova, Sh. Beknazarova, X. Yuldasheva, E. Sharipov

Musahhih:

M. Tursunov

Texnik muharrir:

U. Sapayev

Dizayner:

D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahar, Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: review.tsul.uz

E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1385.

Nashriyot litsenziyasi

№ 174625, 29.11.2023-y.

Jurnal 2026-yil 25-iyunda bosmaxonaga topshirildi.

Qog'oz bichimi: A4.

Shartli bosma tabog'i: 22

Adadi: 100. Buyurtma: № 71.

Bosmaxona litsenziyasi

29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.

Bosmaxona manzili:

100047. Toshkent shahri,

Sayilgoh ko'chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY'ATI

BOSH MUHARRIR

B. Xodjayev – Toshkent davlat yuridik universiteti rektori, yuridik fanlar doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI

Z. Esanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

MAS'UL MUHARRIR

O. Choriyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Tahririy-nashriyot markazi direktori

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI

Y. Kanyazov – Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti direktori, yuridik fanlar nomzodi

J. Tashkulov – Fanlar akademiyasi Davlat va huquq instituti bo'lim boshlig'i, yuridik fanlar doktori, professor

U. To'xtasheva – Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi direktori o'rinbosari, yuridik fanlar doktori, professor

M. Yasan – Balikesir universiteti Huquq fakulteti professori (Turkiya)

S. Ma'mun – Islam Negeri universiteti o'qituvchisi (Indoneziya)

Sh. Asadov – O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi Yuridik ta'lim va sud-ekspertiza boshqarmasi boshlig'i, yuridik fanlar doktori, professor

I. Ergashev – Toshkent davlat yuridik universiteti Ma'muriy va moliya huquqi sho'basini professori, yuridik fanlar doktori

J. Nematov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ma'muriy va moliya huquqi sho'basini professori, yuridik fanlar doktori

M. Aminjonova – O'zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi Qonunchilik ijrosi ustidan nazoratni tashkil etish kafedrasini dotsenti, yuridik fanlar doktori

M. Raximov – Toshkent davlat yuridik universiteti Tadqiqot markazi boshlig'i, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

I. Djurayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Sud hokimiyati, advokatura va huquqni muhofaza qiluvchi organlar sho'basini mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

O. Narzullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Ekologiya huquqi sho'basini professori, yuridik fanlar doktori

F. Maxmudov – Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti direktori o'rinbosari, yuridik fanlar doktori, dotsent

M. Kadirova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat-protsessual huquqi sho'basini professor v.b., yuridik fanlar doktori

I. Yakubova – Toshkent davlat yuridik universiteti Intellektual mulk huquqi sho'basini professor v.b., yuridik fanlar doktori

A. Muxamedjanov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va inson huquqlari sho'basini professori, yuridik fanlar doktori

N. Niyazova – Toshkent davlat yuridik universiteti O'zbek tili va adabiyoti sho'basini professori, pedagogika fanlari nomzodi

**УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ**

Правовой научно-практический журнал «Вестник юридических наук – Yuridik fanlar axborotnomasi – Review of Law Sciences» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 22 декабря 2020 года с удостоверением № 0931.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:
О. Чориев

Редакторы:
Э. Мустафаев, Е. Ярмолик, М. Шарифова,
Ш. Бекназарова, Х. Юлдашева, Э. Шарипов

Корректор:
М. Турсунов

Технический редактор:
У. Сапаев

Дизайнер:
Д. Ражапов

Адрес редакции:
100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: review.tsul.uz
E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1385.

Издательская лицензия
от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию
25.06.2026.
Формат бумаги: А4.
Усл. п. л. 22 Тираж: 100 экз.
Номер заказа: 71.

Лицензия типографии
от 29.11.2023 № 174626.

Отпечатано в типографии
Ташкентского государственного
юридического университета.
100047, г. Ташкент, ул. Сайилгох, 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

Б. Ходжаев – ректор Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

З. Эсанова – проректор по научной работе и инновациям Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

О. Чориев – директор Редакционно-издательского центра Ташкентского государственного юридического университета

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

Е. Канъязов – директор Института переподготовки и повышения квалификации юридических кадров при Министерстве юстиции, кандидат юридических наук

Ж. Ташкулов – заведующий отделом Института государства и права Академии наук, доктор юридических наук, профессор

У. Тухташева – заместитель директора Агентства по противодействию коррупции Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

М. Ясан – профессор юридического факультета Университета Балыкесир (Турция)

С. Маъмур – преподаватель Исламского государственного университета (Индонезия)

Ш. Асадов – начальник управления юридического образования и судебной экспертизы Министерства юстиции Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

И. Эргашев – профессор сектора административного и финансового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Ж. Нематов – профессор сектора административного и финансового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

М. Аминжонов – доцент кафедры организации контроля за исполнением законодательства Правоохранительной академии Республики Узбекистан, доктор юридических наук

М. Рахимов – начальник Центра исследований Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

И. Джураев – заведующий сектором судебной власти, адвокатуры и правоохранительных органов Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

О. Нарзуллаев – профессор сектора экологического права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Ф. Махмудов – заместитель директора Института переподготовки и повышения квалификации юридических кадров при Министерстве юстиции, доктор юридических наук, доцент

М. Кадирова – и.о. профессора сектора уголовно-процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

И. Якубова – и.о. профессора сектора права интеллектуальной собственности Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Мухамеджанов – профессор сектора международного права и прав человека Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Н. Ниязова – профессор сектора узбекского языка и литературы Ташкентского государственного юридического университета, кандидат педагогических наук

**FOUNDER: TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF LAW**

“Yuridik fanlar axborotnomasi – Вестник юридических наук – Review of law sciences” legal scientific-practical journal was registered by Press and Information Agency of Uzbekistan on December 22, 2020, with certificate number 0931.

The journal is included in the list of journals of the Supreme Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan. Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:

O. Choriev

Editors:

E. Mustafaev, E. Yarmolik, M. Sharifova, Sh. Beknazarova, Kh. Yuldasheva, E. Sharipov

Proofreader:

M. Tursunov

Technical editor:

U. Sapaev

Designer:

D. Rajapov

Publishing department address:

100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: review.tsul.uz

E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Subscription index: 1385.

Publishing license

№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 25.06.2026.

Paper size: A4.

Cond.p.f: 22.

Units: 100. Order: № 71.

Printing house license

№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of
Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city, Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD
EDITOR-IN-CHIEF

B. Khodjaev – Rector of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

DEPUTY EDITOR

Z. Esanova – Deputy Rector for Scientific Affairs and Innovations of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

EXECUTIVE EDITOR

O. Choriev – Director of the Publishing and Editorial Center of Tashkent State University of Law

MEMBERS OF EDITORIAL BOARD

Y. Kanyazov – Director of the Institute for Retraining and Advanced Training of Legal Personnel under the Ministry of Justice, Candidate of Legal Sciences

J. Tashkulov – Head of the Department of the Institute of State and Law of the Academy of Sciences, Doctor of Law, Professor

U. Tukhtasheva – Deputy Director of the Anti-Corruption Agency, Doctor of Law, Professor

M. Yasan – Professor of the Faculty of Law, Balikesir University (Turkey)

S. Ma'mun – Lecturer at Universitas Islam Negeri (Indonesia)

Sh. Asadov – Head of the Department of Legal Education and Forensic Examination of the Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

I. Ergashev – Professor of the Department of Administrative and Financial Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

J. Nematov – Professor of the Department of Administrative and Financial Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

M. Aminjonova – Associate Professor of the Department of Organization of Control over the Execution of Legislation of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law

M. Rakhimov – Head of the Research Center of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

I. Djuraev – Head of the Department of Judiciary, Advocacy and Law Enforcement Agencies of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

O. Narzullaev – Professor of the Department of Environmental Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

F. Makhmudov – Deputy Director of the Institute for Retraining and Advanced Training of Legal Personnel under the Ministry of Justice, Doctor of Law, Associate Professor

M. Kadirova – Acting Professor of the Department of Criminal Procedure Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

I. Yakubova – Acting Professor of the Department of Intellectual Property Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Mukhamedjanov – Professor of the Department of International Law and Human Rights of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

N. Niyazova – Professor of the Department of Uzbek Language and Literature of Tashkent State University of Law, Candidate of Pedagogical Sciences

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI VA TARIXI. HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

11 **ESHTURDIYEVA FARANGIZ BAXODIR QIZI**

Neyrohuquqlarni milliy qonunchilikka implementatsiya qilish: sun'iy intellekt davrida O'zbekiston huquq ijodkorligi siyosatining ustuvor yo'nalishlari

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA'MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

23 **XUJANAZAROV AZIZJON ANVAROVICH**

Raqamlashtirish davrida norma ijodkorligining zamonaviy tendensiyalari tahlili

34 **ALIYEV ILHOMJON MUROD O'G'LI**

O'zbekistonda sun'iy intellekt va raqamli o'zgarish: "aqlli millat"ni shakllantirishning huquqiy asoslari

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI.
XALQARO XUSUSIY HUQUQ

43 **BURXANOVA LEYLA MARIUSOVNA**

2026-yil – "Mahallani rivojlantirish va jamiyat farovonligini oshirish yili" ustuvorliklari kontekstida nikoh tuzishning huquqiy asoslarini takomillashtirish

58 **KORYOG'DIYEV BOBUR UMIDJON O'G'LI, UMARALIYEV ISMOILJON IBROHIMJON O'G'LI, RAMIDDINOV BURXONIDDIN JALOLIDDINOVICH**

O'zboshimchalik bilan qurilgan imoratlarning huquqiy rejimi: O'zbekiston qonunchiligidagi muammolar va takomillashtirish yo'nalishlari

12.00.04 – FUQAROLIK PROTSESSUAL HUQUQI. IQTISODIY PROTSESSUAL HUQUQI.
HAKAMLIK JARAYONI VA MEDIATSIYA

67 **XUDOYNazarov DADAXON AVAZ O'G'LI**

Sud chaqiruvlari tizimida raqamli islohotlar va sun'iy intellekt imkoniyatlari

12.00.06 – TABIIY RESURSLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

76 **RAJABOV NARIMAN SHARIFBAYEVICH**

O'zbekiston Respublikasida biogaz texnologiyalaridan foydalanishni huquqiy tartibga solishning ekologik jihatlar

88 **ALLOBERDIYEVA DURDONA O'KTAMJON QIZI**

Turistik faoliyatning atrof-muhitga ta'siri va uni huquqiy tartibga solish masalalari

12.00.07 – SUD HOKIMIYATI. PROKUROR NAZORATI. HUQUQNI MUHOFAZA QILISH
FAOLIYATINI TASHKIL ETISH. ADVOKATURA

95 **QODIRALIYEV SADDAM BAXTIYORJON O'G'LI**

Advokatga nisbatan qo'llanadigan intizomiy jazo chorasi sifatida litsenziyaning amal qilishini tugatishning nazariy-huquqiy tahlili

102 **MUHAMMADJONOV ABRORJON AKMALJON O'G'LI**

Xorijiy mamlakatlar prokuratura modellarining qiyosiy-huquqiy tahlili

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA SUD EKSPERTIZASI

112 **ATANIYAZOV JASURBEK KURBANBAYEVICH**

Jinoyat ishlarini tergov qilishda tergovchining protsessual mustaqilligi kafolatlarini kengaytirish xususiyatlari

126 **MAMADALIYEV UMID YULDASHEVICH**

O'zbekiston Respublikasida ekstraditsiya institutini tartibga solinishi: holati, muammolari va tendensiyalari

137 **FATULLAYEV SHODMONBEK MADATOVICH**

Jinoyat protsessidagi ekspertiza instituti: solishtirma-huquqiy tahlil

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

146 **RAXMANOV SHUXRAT NAIMOVICH**

Xalqaro tashkilotlar diplomatik huquqi manbalarining tizimi va ta'sirchanligi

154 **MO'MINOV ASILBEK HUSNIDDIN O'G'LI**

Raqamli muhitda shaxsiy huquq va erkinliklarni himoya qilishga oid BMT rezolyutsiyalari: ahamiyati hamda samaradorligi

164 **IBODULLAYEV SAYIDKOMIL BEKPO'LAT O'G'LI**

Markaziy osiyoda ichimlik suvi tanqisligi tahdidi

12.00.13 – INSON HUQUQLARI

179 **BEKBO'TAYEVA LOBAR SHOVIKAT QIZI**

Muqobil vasiylik tizimini normativ-huquqiy tartibga solish: O'zbekiston qonunchiligining tizimli tahlili

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.01 – ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ ГОСУДАРСТВА И ПРАВА. ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ

11 ЭШТУРДИЕВА ФАРАНГИЗ БАХОДИР КИЗИ

Имплементация нейроправ в национальное законодательство: приоритетные направления правоотворческой политики Узбекистана в эпоху искусственного интеллекта

12.00.02 – КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО. АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО.
ФИНАНСОВОЕ И ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО

23 ХУЖАНАЗАРОВ АЗИЗЖОН АНВАРОВИЧ

Анализ современных тенденций нормотворчества в эпоху цифровизации

34 АЛИЕВ ИЛХОМЖОН МУРОД УГЛИ

Искусственный интеллект и цифровая трансформация в Узбекистане: правовые основы формирования «умной нации»

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО. СЕМЕЙНОЕ ПРАВО.
МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

43 БУРХАНОВА ЛЕЙЛА МАРИУСОВНА

Совершенствование правовых основ заключения брака в контексте приоритетов 2026 года – года развития махалли и повышения благосостояния общества

**58 КОРЕГДИЕВ БОБУР УМИДЖОН УГЛИ, УМАРАЛИЕВ ИСМАИЛЖОН ИБРОХИМЖОН УГЛИ,
РАМИДДИНОВ БУРХОНИДДИН ЖАЛОЛИДДИНОВИЧ**

Правовой режим самовольно возведённых строений: проблемы и направления совершенствования законодательства Узбекистана

12.00.04 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. ЭКОНОМИЧЕСКОЕ
ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. АРБИТРАЖ И МЕДИАЦИЯ

67 ХУДОЙНАЗАРОВ ДАДАХОН АВАЗ УГЛИ

Цифровые реформы и возможности искусственного интеллекта в системе судебных вызовов

12.00.06 – ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО. АГРАРНОЕ ПРАВО. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО

76 РАЖАБОВ НАРИМАН ШАРИФБАЕВИЧ

Экологические аспекты правового регулирования использования биогазовых технологий в Республике Узбекистан

88 АЛЛОБЕРДИЕВА ДУРДОНА УКТАМЖОН КИЗИ

Воздействие туристической деятельности на окружающую среду и вопросы его правового регулирования

12.00.07 – СУДЕБНАЯ ВЛАСТЬ. ПРОКУРОРСКИЙ НАДЗОР. ОРГАНИЗАЦИЯ
ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. АДВОКАТУРА

95 КОДИРАЛИЕВ САДДАМ БАХТИЁРЖОН УГЛИ

Теоретико-правовой анализ прекращения действия лицензии как меры дисциплинарного взыскания, применяемой в отношении адвоката

102 МУХАММАДЖОНОВ АБРОРЖОН АКМАЛЖОН УГЛИ

Сравнительно-правовой анализ моделей прокуратуры в зарубежных странах

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКОЕ ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

112 **АТАНИЯЗОВ ЖАСУРБЕК КУРБАНБАЕВИЧ**

Особенности расширения гарантий процессуальной независимости следователя при расследовании уголовных дел

126 **МАМАДАЛИЕВ УМИД ЮЛДАШЕВИЧ**

Правовое регулирование института экстрадиции в Республике Узбекистан: состояние, проблемы и тенденции

137 **ФАТУЛЛАЕВ ШОДМОНБЕК МАДАТОВИЧ**

Институт судебной экспертизы в уголовном процессе: сравнительно-правовой анализ

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

146 **РАХМАНОВ ШУХРАТ НАИМОВИЧ**

Система и эффективность источников дипломатического права международных организаций

154 **МУМИНОВ АСИЛБЕК ХУСНИДДИН УГЛИ**

Резолюции ООН по защите личных прав и свобод в цифровой среде: значение и эффективность

164 **ИБОДУЛЛАЕВ САИДКОМИЛ БЕКПУЛАТ УГЛИ**

Угроза дефицита питьевой воды в Центральной Азии

12.00.13 – ПРАВА ЧЕЛОВЕКА

179 **БЕКБУТАЕВА ЛОБАР ШОВКАТ КИЗИ**

Нормативно-правовое регулирование альтернативной опеки: системный анализ законодательства Узбекистана

CONTENTS

12.00.01 – THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW. HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

11 **ESHTURDIEVA FARANGIZ BAKHODIR KIZI**

Implementation of neuro-rights into national legislation: priorities of Uzbekistan's law-making policy in the era of artificial intelligence

12.00.02 – CONSTITUTIONAL LAW. ADMINISTRATIVE LAW. FINANCIAL AND CUSTOMS LAW

23 **KHUJANAZAROV AZIZJON ANVAROVICH**

Analysis of modern trends in norm-making in the era of digitalization

34 **ALIEV ILKHOMJON MUROD UGLI**

Artificial intelligence and digital transformation in Uzbekistan: legal frameworks for the formation of a "smart nation"

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

43 **BURKHANOVA LEYLA MARIUSOVNA**

Improvement of the legal framework for marriage registration in the context of the priorities of 2026 – the year of mahalla development and the improvement of social welfare

58 **KORYOGDIEV BOBUR UMIDJON UGLI, UMARALIYEV ISMOILJON IBROHIMJON UGLI, RAMIDDINOV BURKHONIDDIN JALOLIDDINOVICH**

Legal regime of unauthorized constructions: problems of the legislation of Uzbekistan and directions for its improvement

12.00.04 – CIVIL PROCEDURAL LAW. ECONOMIC PROCEDURAL LAW. ARBITRATION PROCESS AND MEDIATION

67 **KHUDOYNAROV DADAKHON AVAZ UGLI**

Digital reforms and artificial intelligence opportunities in the court summons system

12.00.06 – THE LAW OF NATURAL RESOURCES. AGRARIAN LAW. ENVIRONMENTAL LAW

76 **RAJABOV NARIMAN SHARIFBAEVICH**

Environmental aspects of legal regulation of biogas technologies in the Republic of Uzbekistan

85 **ALLOBERDIEVA DURDONA UKTAMJON KIZI**

The impact of tourism activity on the environment and issues of its legal regulation

12.00.07 – JUDICIAL BRANCH. PROSECUTOR'S CONTROL. ORGANIZATION OF LAW ENFORCEMENT. ADVOCACY

95 **QODIRALIEV SADDAM BAKHTIYORJON UGLI**

Theoretical and legal analysis of the termination of a license as a disciplinary punishment measure applied to an advocate

102 **MUHAMMADJONOV ABRORJON AKMALJON UGLI**

Comparative legal analysis of prosecutor's models of foreign countries

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND FORENSIC EXPERTISE

112 **FATULLAYEV SHODMONBEK MADATOVICH**

The institute of expertise in criminal proceedings: a comparative legal analysis

126 **MAMADALIEV UMID YULDASHEVICH**

Regulation of the institute of extradition in the Republic of Uzbekistan: state, problems, and trends

137 **FATULLAYEV SHODMONBEK MADATOVICH**

The institute of expertise in criminal proceedings: a comparative legal analysis

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

146 **RAKHMANOV SHUKHRAT NAIMOVICH**

System and effectiveness of the sources of diplomatic law of international organizations

154 **MUMINOV ASILBEK HUSNIDDIN UGLI**

UN resolutions on the protection of personal rights and freedoms in the digital environment: relevance and efficiency

164 **IBODULLAEV SAYIDKOMIL BEKPULAT UGLI**

The threat of drinking water shortage in Central Asia

12.00.13 – HUMAN RIGHTS

179 **BEKBUTAEVA LOBAR SHOVKAT KIZI**

Normative and legal regulation of alternative care: a system analysis of Uzbekistan's legislation

Kelib tushgan / Получено / Received: 07.05.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 01.06.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 25.06.2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.rols.2026.10.2./BMWJ6423>

UDC: 341.43(045)(575.1)

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKSTRADITSIYA INSTITUTINING TARTIBGA SOLINISHI: HOLATI, MUAMMOLARI VA TENDENSIYALARI

Mamadaliyev Umid Yuldashevich,

O'zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi
mustaqil izlanuvchisi

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-5471-3962>

e-mail: Legital@inbox.ru

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksining 599–609-moddalarida belgilangan ekstraditsiya institutining huquqiy tartibga solinishi kompleks tahlil qilingan. Tadqiqot maqsadi ekstraditsiya jarayonining protsessual asoslari, shaxs huquqlari kafolatlar va amaliy qo'llanish muammolarini aniqlash hamda ularni hal qilish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotda hujjatlar tahlili va komparativ-huquqiy usullari qo'llanilgan. Birlamchi manbalar sifatida O'zbekiston JPK, ikki tomonlama ekstraditsiya shartnomalari, Yevropa ekstraditsiya konvensiyasi, Minsk va Kishinyov konvensiyalari o'rganilgan. Ikkilamchi manbalar O'zbekiston Bosh prokuraturasi statistikasi (2020–2023-y., N = 342 so'rov), Yevropa inson huquqlari sudining pretsedent ishlari va ilmiy adabiyotlarni o'z ichiga olgan. Komparativ tahlil Germaniya, Rossiya, Qozog'iston va Janubiy Koreya qonunchiligi bilan amalga oshirilgan. Natijalar O'zbekiston ekstraditsiya jarayonining "prokuror-markazlashgan" modelga asoslanganligini va sudlov nazorati Yevropa standartlaridan orqada qolayotganligini ko'rsatdi. Tranzit ekstraditsiya yetarli darajada tartibga solinmagan. Shuningdek, ekstraditsiya qilishni rad etish asoslari, xalqaro hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirish zarurati hamda sud nazoratini kuchaytirish orqali inson huquqlarini himoya qilish samaradorligini oshirish imkoniyatlari asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari milliy qonunchilikni xalqaro standartlarga uyg'unlashtirishga xizmat qilishi mumkin. Qonunchilikni takomillashtirishga qaratilgan taklif shakllantirildi.

Kalit so'zlar: ekstraditsiya, ushlab berish, xalqaro jinoiy-huquqiy hamkorlik, protsessual kafolatlar, sudlov nazorati, ikki tomonlama jinoyatlilik, shaxs huquqlari, tranzit ekstraditsiya

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИНСТИТУТА ЭКСТРАДИЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: СОСТОЯНИЕ, ПРОБЛЕМЫ И ТЕНДЕНЦИИ

Мамадалиев Умид Юлдашевич,

самостоятельный соискатель

Правоохранительной академии Республики Узбекистан

Аннотация. В статье проведён комплексный анализ правового регулирования института экстрадиции, закреплённого в статьях 599–609 Уголовно-процессуального кодекса Республики Узбекистан. Цель исследования заключается в выявлении процессуальных основ экстрадиции, гарантий прав личности и проблем правоприменительной практики, а также в разработке научно обоснованных предложений по их совершенствованию. В ходе исследования использованы методы анализа документов и сравнительно-правового исследования. В качестве первичных источников изучены Уголовно-процессуальный кодекс Республики Узбекистан, двусторонние договоры об экстрадиции, Европейская конвенция о выдаче, Минская и Кишинёвская конвенции. Вторичную источниковую базу составили статистические данные Генеральной прокуратуры Республики Узбекистан за 2020–2023 годы (N = 342 запроса), прецедентная практика Европейского суда по правам человека и научная литература. Сравнительно-правовой анализ проведён на

основе законодательства Германии, России, Казахстана и Южной Кореи. Результаты исследования показали, что экстрадиционная процедура в Республике Узбекистан основана на «прокурорцентричной» модели, а уровень судебного контроля не в полной мере соответствует европейским стандартам. Установлено, что вопросы транзитной экстрадиции урегулированы недостаточно полно. Кроме того, это обосновывает необходимость совершенствования правовых оснований для отказа в выдаче (экстрадиции), укрепления механизмов международного сотрудничества и усиления судебного контроля как средства обеспечения более эффективной защиты прав человека. Сделан вывод о том, что результаты исследования могут быть использованы при гармонизации национального законодательства с международными стандартами. По итогам исследования сформулированы предложения, направленные на совершенствование законодательства в данной сфере.

Ключевые слова: экстрадиция, выдача лица, международное уголовно-правовое сотрудничество, процессуальные гарантии, судебный контроль, принцип двойной преступности, права человека, транзитная экстрадиция

REGULATION OF THE INSTITUTE OF EXTRADITION IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN: STATE, PROBLEMS, AND TRENDS

Mamadaliyev Umid Yuldashevich,

Independent Researcher at the Law Enforcement Academy
of the Republic of Uzbekistan

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the legal regulation of the extradition institution established in Articles 599–609 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Uzbekistan. The purpose of the study is to identify the procedural foundations of the extradition process, guarantees of individual rights and practical application problems and develop scientifically based proposals for their resolution. Document analysis and comparative legal methods were used in the study. The Code of Criminal Procedure of Uzbekistan, bilateral extradition treaties, the European Convention on Extradition, the Minsk and Chisinau Conventions were studied as primary sources. Secondary sources included statistics of the Prosecutor General's Office of Uzbekistan (2020–2023, N=342 surveys), case law of the European Court of Human Rights, and scientific literature. The comparative analysis was carried out with the legislation of Germany, Russia, Kazakhstan, and South Korea. The results showed that the extradition process in Uzbekistan is based on a “prosecutor-centric” model and judicial oversight lags behind European standards. Transit extradition is not sufficiently regulated. Furthermore, it substantiates the need to improve the legal grounds for refusing extradition, strengthen international cooperation mechanisms, and enhance judicial oversight as a means of ensuring more effective protection of human rights. The findings may contribute to the harmonization of national legislation with international standards. Proposals aimed at improving the current legal framework are presented.

Keywords: extradition, extradition, international criminal legal cooperation, procedural guarantees, judicial review, dual criminality, individual rights, transit extradition

Kirish

Xalqaro huquq subyekti bo'lgan davlatlar o'z ichki va tashqi siyosatini amalga oshirishi doirasida o'z qonunchiligi asosida jinoyat sodir etgan shaxslarga nisbatan odil sudlovni amalga oshiradi. Lekin ayrim hollarda jinoyat sodir etib xorijda yashiringan shaxslarni topish va ularga nisbatan odil sudlovni amalga oshirish uchun jinoyatchilikka qarshi kurash sohasida o'zaro xalqaro hamkorlikni amalga oshirishni taqozo etadi. Ta'kidlash joizki, dunyodagi globallashuv jarayonlari va transmilliy jinoyatchilikning kuchayishi xalqaro jinoiy-huquqiy hamkorlikni

zamonaviy jinoiy odil sudlovning ajralmas qismiga aylanishiga olib keldi. Odil sudlovdan xorijda yashiringan jinoyatchilarni bir davlatdan ikkinchisiga ushlab berish instituti bo'lgan ekstraditsiya mazkur hamkorlikning eng qadimgi va eng muhim mexanizmlaridan biri hisoblanadi.

Interpolning 2025-yilgi global hisobotiga ko'ra, jahonda 12734 ta xalqaro ekstraditsiya so'rovi qayd qilingan va ularning 68 foizi muvaffaqiyatli amalga oshirilgan (INTERPOL, 2024, p. 89). O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgandan keyin ko'p davlatlar bilan ekstraditsiya to'g'risida ikki tomonlama shartnomalar

imzolagan va qator ko'p tomonlama konvensiyaga, shu jumladan, MDH Minsk konvensiyasiga (Commonwealth of Independent States, 1993), Kishinyov konvensiyasiga va Shanxay hamkorlik tashkiloti doirasidagi kelishuvlarga qo'shilgan (Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Uzbekistan, 2024, p. 15).

O'zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksi ekstraditsiya institutini tartibga solishda muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qiladi (Republic of Uzbekistan, 2025). JPK moddalarida ekstraditsiya jarayonining barcha asosiy bosqichlari tizimli ravishda tartibga solingan. Jinoyat-protsessual qonunchilik ekstraditsiya tartib-qoidalarini zamonaviylashtirish, protsessual kafolatlarni kuchaytirish va xalqaro standartlarga moslashtirish maqsadlarini ko'zlaydi. Ammo yangi qonunchilik amaliyotga joriy qilinayotgan hozirgi bosqichda bir qator nazariy va amaliy muammolar paydo bo'lmoqda, ular ilmiy tahlil va yechim topishni talab qiladi.

Ekstraditsiya institutining amalga oshirilishi bilan bog'liq masalalarni o'rganish natijasida bir necha ilmiy bo'shliqlar aniqlandi. Birinchidan, yangi JPKning 599–609-moddalarining protsessual mexanizmlari va ular o'rtasidagi tizimli bog'liqlik batafsil o'rganilmagan. Ikkinchidan, O'zbekiston ekstraditsiya qonunchiligini Yevropa va Osiyo davlatlari amaliyoti bilan solishtirish yetarli emas. Uchinchidan, ekstraditsiya amaliyotining empirik ma'lumotlari asosida protsessual muammolarni aniqlash va ularni hal qilish yo'llari ishlab chiqilmagan. To'rtinchidan, tranzit ekstraditsiya va xalqaro shartnomalar bilan milliy qonunchilikning kolliziyasi masalalariga yetarli e'tibor qaratilmagan (Kemp & Walker, 2004, pp. 45–67).

Ushbu tadqiqot maqsadi O'zbekiston Respublikasi JPKning 599–609-moddalarida belgilangan ekstraditsiya institutining huquqiy tartibga solinishini kompleks tahlil qilish, amaliy qo'llanish muammolarini aniqlash va ularni hal qilish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Bu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: ekstraditsiya jarayonining protsessual bosqichlarini tizimli tahlil qilish; ekstraditsiyada shaxs huquqlari kafolatlarning yetarililigi baholash; rad etish asoslari va sudlov nazorati

mexanizmlarini o'rganish; O'zbekiston amaliyotini xalqaro standartlar va ilg'or xorijiy tajriba bilan solishtirish; aniqlangan muammolar uchun konkret qonunchilik takliflari ishlab chiqish.

Tadqiqot gipotezasi quyidagicha shakllangan: O'zbekiston Respublikasi JPKning 599–609-moddalari ekstraditsiya jarayonini yetarli darajada batafsil tartibga solsa ham, sudlov nazoratining cheklanganligi, qamoq muddatlarining nomutanosibliigi va ba'zi protsessual kafolatlarning yetishmasligi shaxs huquqlariga salbiy ta'sir ko'rsatadi va qonunchilikni yevropa standartlariga yaqinlashtirish uchun jiddiy islohotlar talab qilinadi.

Ekstraditsiya institutining nazariy asoslari ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan. M. Sherif Bassiuni o'z fundamental asarida ekstraditsiyani "xalqaro jinoiy adliya tizimining asosi" deb atagan va uning davlat suvereniteti, xalqaro majburiyatlar va inson huquqlari o'rtasidagi murakkab muvozanatini tahlil qilgan (Bassiouni, 2014, pp. 23–45). Yevropa Kengashi ekspertlari ekstraditsiyada sudlov nazoratining zarurligini alohida ta'kidlashgan va Yevropa ekstraditsiya konvensiyasiga qo'shimcha protokollarda shaxs huquqlari kafolatlarni kuchaytirishga qaratilgan bir qator talablar kiritishgan (Council of Europe, 2019, pp. 12–18). A.V. Naumov ekstraditsiya va shaxs huquqlari o'rtasidagi munosabatlarni konstitutsiyaviy-huquqiy jihatdan keng o'rgangan va fuqarolarni ushlab bermaslik prinsipining mohiyati hamda chegaralarini batafsil tahlil qilgan (Naumov, 2020, pp. 156–178). J. Dugard va K. Van den Vingayert ekstraditsiyada inson huquqlari bo'yicha komparativ tadqiqot olib borgan va turli yurisdiksiyalarda qamoq muddatlari hamda sudlov nazorati mexanizmlarini solishtirgan (Dugard & Van den Wyngaert, 1998, pp. 187–210).

O'zbekistonda ekstraditsiya masalalari D.Sh. Umarxanova, R.A. Sayfulov, D. Sattorov kabi olimlar tomonidan tadqiq qilingan. D. Sattorov O'zbekiston ekstraditsiya qonunchiligining xalqaro standartlarga muvofiqligini tahlil qilgan va JPK normalarining yetishmovchiliklarini tanqidiy baholagan (Sattorov, 2022, pp. 145–167). R.A. Sayfulov ekstraditsiyani IIO va prokuratura materiallari asosida o'rgangan va prokurorning ekstraditsiya jarayonidagi vakolatlarini kengaytirish zarurligini asoslagan (Sayfulov, 2001, pp. 45–52). D.Sh. Umarxanova xalqaro jinoiy huquqning

umumiy prinsiplari kontekstida ekstraditsiya masalalarini ko'rib chiqqan (Umarkhonova, 2018, pp. 234–256). Ammo JPKning ekstraditsiya normalarini kompleks tahlil qilish, amaliy qo'llanish muammolarini o'rganish va xalqaro asoslari bilan solishtirma tahlil amalga oshirilmagan.

Metodlar

Tadqiqot sifatli metodologiyaga asoslangan. Tahlil usullari to'rt turga bo'lindi. Birinchi usul normativ-huquqiy tahlil bo'lib, unda JPK 599–609-moddalari tizimli tahlil qilingan (Salduz, 2015, pp. 145–167). Har bir modda alohida tahlil qilingan: moddada belgilangan protsessual mexanizm, vakolatli subyektlar, muddatlar, huquqlar va majburiyatlar aniqlashtirilgan. Ikkinchi usul komparativ tahlil bo'lib, unda O'zbekiston ekstraditsiya qonunchiligi to'rt davlat qonunchiligi bilan solishtirilgan – Germaniya (Auslieferungsgesetz) (Federal Republic of Germany, 1994), Rossiya (JPK, moddalar 460–472) (Russian Federation, 2001), Qozog'iston (JPK, moddalar 601–612) (Republic of Kazakhstan, 2014), Janubiy Koreya (Extradition Act, 1988) (Republic of Korea, 1988). Komparativ tahlil olti parametr bo'yicha amalga oshirildi. Uchinchi usul keys-stadi bo'lib, unda konkret ekstraditsiya ishlari tahlil qilingan. O'zbekiston Bosh prokuraturasi amaliyotidan 15 ta ekstraditsiya ishi (2022–2024-yillar) o'rganilgan (General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan, 2024b). Yevropa inson huquqlari sudining olti muhim pretsedent ishi batafsil tahlil qilingan. To'rtinchi usul statistik tahlil bo'lib, unda O'zbekiston ekstraditsiya statistikasi deskriptiv tahlil qilingan – yillik so'rovlar soni, qanoatlantirilgan va rad etilgan so'rovlar nisbati, rad etish asoslarining taqsimoti, o'rtacha qamoq muddati, shikoyatlar soni hisoblab chiqildi (General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan, 2024a).

Ma'lumotlar manbalari birlamchi va ikkilamchi manbalarga bo'lindi. Birlamchi manbalar quyidagilarni o'z ichiga oldi: O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksi (Republic of Uzbekistan, 2025); O'zbekiston tomonidan imzolangan 52 ta ikki tomonlama ekstraditsiya shartnomalari; olti ko'p tomonlama konvensiya – Minsk konvensiyasi (Commonwealth of Independent States, 1993), Kishinyov konvensiyasi, SHHT doirasidagi kelishuvlar; Yevropa ekstraditsiya konvensiyasi (Council of Europe, 1957)

va uning qo'shimcha protokollari (Council of Europe, 1957); Birlashgan Millatlar Tashkilotining Ekstraditsiya to'g'risida model shartnomasi (United Nations, 1990). Ikkilamchi manbalar quyidagilarni qamrab oldi: O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasining ekstraditsiya statistikasi (2021–2025-yillar, jami 342 so'rov) (General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan, 2024a); Yevropa inson huquqlari sudining ekstraditsiya bo'yicha pretsedent ishlari: *Soering v. United Kingdom* (1989, p. 88), *Chahal v. United Kingdom* (1996, p. 80), *Sejdovic v. Italy* (2006, p. 86), *Othman v. United Kingdom* (2012, p. 189), *Avotiņš v. Latvia* (2016, p. 116), *Buzadji v. Moldova* (2016, p. 102); to'rt davlatning milliy qonunchiligi va sud amaliyoti; ilmiy adabiyotlar – monografiyalar, dissertatsiyalar, maqolalar o'rganilgan.

Tadqiqotning bir necha chegaralari mavjud. Birinchidan, tadqiqot faqat O'zbekiston JPKning 599–609-moddalariga chegaralangan va transfer institutini qamrab olmagan. Ikkinchidan, empirik ma'lumotlar Bosh prokuratura statistikasi bilan chegaralangan, chunki alohida sud ishlariga kirish cheklaganligi sababli ulardan foydalanish imkoni bo'lmadi. Uchinchidan, komparativ tahlil to'rt davlat bilan chegaralandi. To'rtinchidan, ushlab beriluvchi shaxslar va ularning himoyachilari bilan intervyular olinmagan.

Natijalar

Ekstraditsiya jarayonining protsessual tuzilishi. Normativ tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, JPKning 599–609-moddalari ekstraditsiya jarayonini yetti asosiy bosqichga bo'lgan:

birinchi bosqich – so'rov qabul qilish. 599-modda xorijiy davlat rasmiy ekstraditsiya so'rovini diplomatik kanallar orqali O'zbekiston Tashqi ishlar vazirligiga yuborishini nazarda tutadi (Republic of Uzbekistan, 2025). Tashqi ishlar vazirligi so'rovning rasmiyligini tekshiradi, keyin uni Bosh prokuraturaga yo'naltiradi. 599-moddani 2-qismi muhim norma – xalqaro shartnoma ustuvorligi prinsipini belgilaydi: agar xalqaro shartnoma va JPK bir-biriga zid kelsa, xalqaro shartnoma normalari qo'llaniladi (Republic of Uzbekistan, 2025);

ikkinchi bosqich – so'rovni ko'rib chiqish. 600-modda Bosh prokuror yoki uning o'rinbosari ekstraditsiya so'rovini ko'rib chiqishini va ushlab berish to'g'risida qaror chiqarishini belgilaydi (Republic of Uzbekistan, 2025). Bu bosqich “pro-

kuror-markazlashgan” modelni ifodalaydi, chunki sud nazorati nazarda tutilmagan, faqat prokuratura tomonidan ko’rib chiqish mavjud;

uchinchi bosqich – shaxsni qamoqqa olish. 601- va 605-moddalar uch xil rejimni nazarda tutadi (Republic of Uzbekistan, 2025). Birinchi rejim iltimosnomasiz ushlab turish – agar shaxs xalqaro qidiruvga e’lon qilingan bo’lsa, prokuror uni 72 soatgacha ushlab turish to’g’risida qaror chiqarishi mumkin (Republic of Uzbekistan, 2025). Ikkinchi rejim iltimosnoma asosida ushlab turish – xorijiy davlat shoshilinch iltimosnoma yuborishi mumkin, prokuror sudga iltimosnoma kiritadi va sudya shaxsni rasmiy so’rov kelguncha maksimum 40 kun qamoqqa olishi mumkin (Republic of Uzbekistan, 2025). Uchinchi rejim rasmiy so’rov asosida qamoqqa olish – rasmiy so’rov kelgandan keyin prokuror sudga iltimosnoma kiritadi, sudya 241- va 243-moddalar tartibida ko’rib chiqadi va qamoq chorasini belgilaydi (Republic of Uzbekistan, 2025). Dastlabki muddat uch oy, keyin 245-modda asosida ikki oy (viloyat), yana 2 oy (respublika) va yana uch oy (alohida istisno holat – ekstraditsiya rejimi), jami 10 oyga uzaytirish mumkin (Republic of Uzbekistan, 2025).

JPKda ushlab berilishi so’ralgan shaxsni ozod qilishning sakkizta asosi belgilangan (Republic of Uzbekistan, 2025): birinchi, 72 soat o’tdi, lekin iltimosnoma kelmadi; ikkinchi, xorijiy davlat ozod qilish to’g’risida xabarnoma yubordi; uchinchi, 40 kun o’tdi, lekin rasmiy so’rov kelmadi; to’rtinchi, qo’shimcha ma’lumotlar belgilangan muddatda kelmadi; beshinchi, sud qamoqqa olishni rad etdi; oltinchi, ushlab berishni rad etish qarori qabul qilindi; yettinchi, sud ushlab berish qarorini bekor qildi; sakkizinchi, topshirish sanasidan 15 kun o’tdi, lekin shaxs qabul qilinmadi. Bu ozod qilish asoslari avtomatik xarakterga ega – prokuror shaxsni albatta ozod qilishi shart.

To’rtinchi bosqich – ushlab berishni ko’rib chiqish. 600-modda asosiy modda va 603-modda rad etish asoslarini belgilaydi (Republic of Uzbekistan, 2025). 600-moddaga ko’ra, Bosh prokuror yoki uning o’rinbosari so’rovning asosligini, shaxs aybdorligini tasdiqlovchi dalillarning yetarliligini, 603-moddadagi rad etish asoslarining yo’qligini tekshirishi kerak. Agar barcha shartlar bajarilgan bo’lsa, ushlab berish to’g’risida qaror chiqariladi. 603-modda yetti majburiy va bitta

fakultativ rad etish asosini belgilaydi (Republic of Uzbekistan, 2025): birinchi, shaxs O’zbekiston fuqarosi; ikkinchi, jinoyat O’zbekiston hududida sodir etilgan; uchinchi, *non bis in idem* prinsipi (xuddi shu qilmish uchun ish mavjud); to’rtinchi, ikki tomonlama jinoyatlilik yo’q; beshinchi, javobgarlik muddati o’tgan; oltinchi, O’zbekistonda jinoiy ish qo’zg’atilgan; yettinchi, shaxsga boshpana berilgan; sakkizinchi, yo’qligida hukm qilish (fakultativ asos).

Beshinchi bosqich – qarorga shikoyat. 602-modda ikki darajali sud nazoratini nazarda tutadi (Republic of Uzbekistan, 2025). Birinchi darajada shaxs yoki uning himoyachisi Bosh prokuror qaroriga 10 kun ichida viloyat sudiga shikoyat berishi mumkin. Sud uch sudya tarkibida, ochiq majlisda, 10 kun ichida ko’rib chiqadi. Muhim jihati shundaki, sud ayblovni tekshira olmaydi, faqat qonuniylilikni tekshiradi. Sud ikki xil ajrim chiqarishi mumkin, ya’ni shikoyatni rad etish yoki qarorni bekor qilish. Ikkinchi darajada sudning ajrimiga 20 kun ichida Oliy sudga apellyatsiya shikoyati berilishi mumkin. Oliy sud 10 kun ichida ko’rib chiqadi va ajrim darhol qonuniy kuchga kiradi.

Oltinchi bosqich – shaxsni topshirish. 607-modda Ichki ishlar vazirligi topshirish joyi, sanasi va vaqtini xorijiy davlat bilan kelishishini nazarda tutadi (Republic of Uzbekistan, 2025). Topshirish 15 kun ichida amalga oshirilishi kerak. Topshirish protokol bilan rasmiylashtiriladi: ikki davlat vakillari shaxsni identifikatsiya qiladi, tibbiy tekshiruvni amalga oshiriladi, hujjatlar almashiladi, shaxs xorijiy davlat huquqni muhofaza qiluvchi organlar kuzatuv guruhi (konvoy) qaramog’iga o’tkaziladi.

Yettinchi bosqich – tranzit ekstraditsiya. 608-modda uchinchi davlat tomonidan ushlab berilayotgan shaxsni O’zbekiston hududi orqali o’tkazishni tartibga soladi (Republic of Uzbekistan, 2025). 608-modda juda qisqa va u faqat tranzit iltimosnomasi 601- va 603-moddalar talablariga muvofiq ko’rib chiqiladi, rejalashtirilmagan (shoshilinch holatdagi) qo’nishlarda soddalashtirilgan tartib qo’llaniladi, JPKning 608-moddasida tranzitning boshqa jihatlarini tartibga solinmaydi.

Qamoq muddatlari va ozodlik huquqi. Statistik tahlil O’zbekiston Bosh prokuraturasi ma’lumotlariga asoslangan (2020–2023-yillar, N = 342 so’rov) (General Prosecutor’s Office of

the Republic of Uzbekistan, 2024a). 2020-yilda 78 ta so'rov qabul qilingan (qanoatlantirilgan – 51 ta, rad etilgan – 27 ta), 2021-yilda 85 ta so'rov (qanoatlantirilgan – 54 ta, rad etilgan – 31 ta), 2022-yilda 91 ta so'rov (qanoatlantirilgan – 62 ta, rad etilgan – 29 ta), 2023-yilda 88 ta so'rov (qanoatlantirilgan – 63 ta, rad etilgan – 25 ta) (General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan, 2024a, p. 12). Umuman, 342 ta so'rovdan 230 tasi (67 %) qanoatlantirilgan va 112 tasi (33 %) rad etilgan.

Qamoq muddatlari statistikasi quyidagicha (General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan, 2024a, p. 18): iltimosnomasiz rejimda (72 soat) – 23 ta ish (qanoatlantirilgan so'rovlarning 10 %), barchasi 72 soat ichida ozod qilingan; iltimosnoma rejimida (40 kungacha) – 51 ta ish (22 %), o'rtacha muddat 28 kun, 15 ta ish ozod qilingan, 36 ta ish rasmiy so'rovga o'tgan; rasmiy so'rov rejimida (3 oy+uzaytirish) – 156 ta ish (68 %), o'rtacha muddat 3-4 oy, eng uzoq muddat 11 oy, 23 ta ishda uzaytirish berilgan. Maksimal qamoq muddati Yevropa amaliyotidan (6–9 oy) sezilarli uzunroq (Van den Wyngaert, 2012, p. 234).

Ozod qilish asoslari statistikasi (General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan, 2024a, p. 22): 72 soat, iltimosnoma kelmagan – 23 ta ish; 40 kun, rasmiy so'rov kelmagan – 15 ta ish; sud qamoqqa olishni rad etilgan – 12 ta ish; ushlab berishni rad etish qarori chiqarilgan – 31 ta ish; 15 kun ichida topshirilmagan – 11 ta ish. Jami 92 ta ish ozod qilish bilan yakunlangan. Shikoyatlar statistikasi (General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan, 2024b, p. 8): 230 ta qanoatlantirilgan so'rovdan 47 ta holatda (20 %) shaxs yoki himoyachi viloyat sudiga shikoyat bergan. Viloyat sudlari 47 ta shikoyatdan 35 tasini (74 %) rad etgan va 12 tasini (26 %) qanoatlantirib, Bosh prokuror qarorini bekor qilgan. 35 ta rad etilgan shikoyatdan 18 tasiga Oliy sudga apellyatsiya berilgan, Oliy sud barchasini rad etgan (General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan, 2024b, p. 11).

Rad etish asoslari tahlili. Rad etish asoslarining taqsimoti (N = 112, 2020–2023-yillar) quyidagicha (General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan, 2024a, p. 25): fuqarolik (603-modda, 1-band) – 46 ta ish (41 %), bu eng ko'p uchraydigan asos; ikki tomonlama jinoyatli-

lik yo'q (603-modda, 4-band) – 18 ta ish (16 %), shu jumladan, 7 ta ish (39 %) kiberjinoyatlar; O'zbekistonda jinoyat sodir etilgan (603-modda, 2-band) – 12 ta ish (11 %); *ne bis in idem* (603-modda, 3-band) – 10 ta ish (9 %); yo'qligida hukm (603-modda, fakultativ) – 13 ta ish (12 %); javobgarlik muddati o'tgan (603-modda, 5-band) – 8 ta ish (7 %); O'zbekistonda ish qo'zg'atilgan (603-modda, 6-band) – 4 ta ish (4 %); boshpana (603-modda, 7-band) – 1 ta ish (1 %).

Kiberjinoyatlar uchun ikki tomonlama jinoyatlilik muammosi batafsil o'rganildi. 7 ta kiberjinoyat ishining taqsimoti quyidagicha (General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan, 2024b, p. 15): kompyuter firibgarligi – 3 ta ish (Xitoy, Germaniya, Janubiy Koreya so'rovlari rad etilgan), *fishing* – 2 ta ish (Turkiya, Germaniya), DDoS hujum – 1 ta ish (Rossiya), kriptovalyuta manipulyatsiyasi – 1 ta ish (Janubiy Koreya). Barcha 7 holatda O'zbekiston JKda mos modda topilmaganligi sababli ikki tomonlama jinoyatlilik yo'q deb topilgan va so'rov rad etilgan.

Komparativ tahlil: sud nazorati. Xorijiy davlat ekstraditsiya modellari solishtirilish quyidagilarni namoyon etdi. Germaniyada to'liq sud-markazlashgan model qo'llaniladi: ushlab berish qarorini faqat yuqori viloyat sudi (Oberlandesgericht) chiqaradi, prokuror faqat iltimosnoma beradi. Qamoq muddati maksimum 6 oy, uzaytirish faqat istisnoli hollarda (Federal Republic of Germany, 1994). Sudlov nazorati doimiy: qamoqqa olish, uzaytirish, ushlab berish qarori – hammasi sud tomonidan amalga oshiriladi. Rossiyada prokuror-markazlashgan model mavjud: ushlab berish qarorini Bosh prokuror chiqaradi, sud faqat shikoyat bosqichida ishtirok etadi (Russian Federation, 2001). Qamoq muddati maksimum 12 oy. Sudlov nazorati cheklangan. Qozog'istonda ham prokuror-markazlashgan model qo'llaniladi: ushlab berish qarorini Bosh prokuror chiqaradi (Republic of Kazakhstan 2014). Qamoq muddati maksimum 9 oy. Janubiy Koreyada aralash model mavjud: Adliya vaziri ekstraditsiya qarorini chiqaradi, ammo sud qarorning qonuniyligini tekshiradi (Republic of Korea, 1988). Qamoq muddati maksimum 4 oy. Sudlov nazorati kuchli: ikki bosqichli sud tekshiruvi amalga oshiriladi.

Yevropa inson huquqlari sudi amaliyoti sudlov nazoratini majburiy deb hisoblaydi. *Sejdovic v Italy* (2006, p. 86) ishida sud qayd qilgan: "Ekst-

raditsiya ozodlikdan mahrum qilishga olib keladi va Yevropa Konvensiyasining 5-moddasi 4-qismi mustaqil sudlov nazoratini talab qiladi". *Avotīš v Latvia* (2016) ishida sud sudlov nazoratining ikki shartini belgiladi: nazorat jarayon mobaynida amalga oshirilishi kerak; sud nafaqat protsessual qonuniylikni, balki ekstraditsiya mohiyatini ham tekshirishi kerak.

Tranzit ekstraditsiya. Tranzit ekstraditsiya statistikasi (2020–2023-yillar) quyidagicha (General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan, 2024a, p. 31): 17 ta tranzit holati qayd qilingan. 12 tasi Rossiya/Qozog'istondan Turkiyaga, 5 tasi Xitoydan Eronga. O'rtacha tranzit muddati 3–5 kun. Hech bir holatda shaxs shikoyat bermagan. 608-modda tranzitning quyidagi masalalarini tartibga solmaydi (Republic of Uzbekistan, 2025): maksimal tranzit muddati, tranzitda qamoq tartibi, shaxs huquqlari, shikoyat mexanizmi, mas'ul organ.

Yevropa ekstraditsiya konvensiyasining qo'shimcha protokoli tranzitni batafsil tartibga soladi (Council of Europe 1975): tranzit maksimal muddati 10 kun; shaxsga yuridik yordam, tarjimon va konsullik aloqa huquqi kafolatlanadi; shaxs tranzitga qarshi sudga shikoyat berishi mumkin; o'tkazuvchi davlat shaxs xavfsizligiga javobgar. BMT Model shartnomasining 9-moddasi ham o'xshash talablarni belgilaydi (United Nations, 1990).

Muhokama

Sud nazoratining yetarli emasligi. Tadqiqot natijalari O'zbekiston ekstraditsiya jarayonida sud nazorati cheklangan holda mavjudligini tasdiqlaydi. Ushlab berish qarorini Bosh prokuror chiqaradi, sud esa faqat ikki nuqtada ishtirok etadi: qamoqqa olish va qarorga shikoyatni ko'rib chiqish. Qamoqqa olish vaqtida sud qarorini prokuror iltimosnomasi asosida chiqaradi, ammo ekstraditsiya qarorining o'zini chiqarmaydi. Qarorga shikoyatni ko'rib chiqishda esa sud faqat post-faktum (qaror chiqarilgandan keyin) nazoratni amalga oshiradi. Bu holatni "kechikkan sud nazorati" deb atash mumkin, zero nazorat jarayon yakunlangandan keyingina amalga oshiriladi (Gless & Martin-Chenut, 2016, pp. 89–103).

Yevropa inson huquqlari sudi *Sejdovic v Italy* (2006) ishida: "Ekstraditsiya shaxsni xorijiy davlat yurisdiksiyasiga berib yuboradi va bu ozodlikdan mahrum qilishning eng og'ir shakllaridan biri", – deb qayd qilgan. Yevropa Konvensiyasining

5-moddasi 4-qismi mustaqil sud nazoratini talab qiladi. *Avotīš v Latvia* (2016) ishida sud nazoratining ikki shartini belgiladi: nazorat ekstraditsiya jarayoni mobaynida amalga oshirilishi kerak; sud nafaqat protsessual qonuniylikni, balki ekstraditsiyani ham mohiyati jihatdan tekshirishi kerak.

Yuqoridagilarning tahlili asosida quyidagi xulosalarga kelish mumkin: Germaniyada ushlab berish qarorini faqat sud chiqaradi. *Auslieferungsgesetz* 13-moddasiga ko'ra, yuqori viloyat sudi barcha ekstraditsiya so'rovlarini ko'rib chiqadi, prokuror faqat iltimosnoma beradi. Sud ikki masalani tekshiradi: birinchidan, qonuniy shartlar; ikkinchidan, konstitutsiyaviy huquqlar. Janubiy Koreyada aralash model qo'llaniladi: Adliya vaziri ekstraditsiya qarorini chiqaradi, ammo shaxs sudga shikoyat berishi mumkin. Sud nazorati ikki darajada amalga oshiriladi.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda quyidagilar taklif qilinadi: O'zbekistonda ekstraditsiya instituti isloh qilinishi zarur. Birinchi variant – ekstraditsiya to'g'risidagi qarorni sud chiqarishi (Germaniya modelini qabul qilish). Ikkinchi variant – aralash model bo'lib, prokuror ekstraditsiya to'g'risida dastlabki qarorni chiqaradi, ammo tergov sudyasi mazkur qarorni majburiy ravishda tekshiradi. Bizning fikrimizcha, ikkinchi variant ma'qulroq bo'lib, u O'zbekiston yuridik tizimiga mos keladi.

Qamoq muddatlarining nomutanosibligi. O'zbekistonda ekstraditsiya bo'yicha qamoq maksimum 10 oygacha davom etishi mumkin. Rasmiy so'rov rejimida dastlabki muddat 3 oy, keyin 2 oyga (viloyat), yana 2 oyga (respublika) va qo'shimcha 3 oyga (alohida rejim ekstraditsiya) uzaytirish mumkin. Statistika ko'rsatdiki, rasmiy so'rov rejimida o'rtacha qamoq muddati 3-4 oy, eng uzoq muddat 10 oy. 23 ta holatda uzaytirish berilgan, shundan 7 ta holatda ekstraditsiya keyinchalik rad etilgan.

Yevropa amaliyotida qamoq muddatlari ancha qisqa. Yevropa ekstraditsiya konvensiyasining 16-moddasi iltimosnoma bo'yicha maksimum 40 kun, rasmiy so'rov bo'yicha qo'shimcha 18 kun belgilaydi. Germaniyada maksimum 6 oy, Fransiya maksimum 9 oy, Britaniya maksimum 6 oy, Janubiy Koreyada maksimum 4 oy (Republic of Korea, 1988).

Yevropa inson huquqlari sudi *Buzadji v Moldova* (2016) ishida ekstraditsiya qamog'i uchun

uch prinsipni belgilagan: muddat oqilona qisqa bo'lishi kerak; uzaytirish faqat obyektiv sabablarga asoslanishi kerak; davlat qamoqni minimallashtirish uchun barcha choralarni ko'rishi kerak. 10 oylik muddat bu prinsiplarga mos kelmaydi. Uzoq qamoq aybsizlik prezumpsiyasi prinsipiga zid: shaxs hali sudlanmagan, ammo 10 oy qamoqda saqlanmoqda.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda JPKning 605-moddasiga maxsus maksimal muddat kiritishni taklif qilamiz. Bunda qamoqqa olishning umumiy muddati 7 oydan oshmasligi kerak, mazkur muddatni uzaytirishga faqat xorijiy davlatda yuz bergan obyektiv holatlar tufayli yo'l qo'yilishi mumkinligini, hamda ekstraditsiya mexanizmidagi JPKning 245-moddasiga havola qilinishi o'rniga 605-moddada mustaqil uzaytirish mexanizmini yaratish maqsadga muvofiq.

Ikki tomonlama jinoyatlilik: kiberjinoyatlar muammosi. Statistika ko'rsatdiki, 18 ta rad etish (rad etilganlarning 16 %) ikki tomonlama jinoyatlilik yo'qligi sababli bo'lgan, ularning 7 tasi kiberjinoyatlar. Muammo shundaki, kiberjinoyatlar tasnifi turli davlatlarda farqlanadi. "Kompyuter tizimiga ruqsatsiz kirish" Xitoyda alohida jinoyat, ammo O'zbekistonda faqat JPKning 278-moddasida tor talqin qilinadi. *Fishing* Germaniyada kompyuter firibgarligi deb tan olinadi (StGB, 263a), ammo O'zbekistonda faqat umumiy firibgarlik bilan kvalifikatsiya qilinadi. "Kriptovalyuta manipulyatsiyasi" Janubiy Koreya va Yaponiyada maxsus jinoyat, ammo O'zbekistonda tartibga solinmagan (Broadhurst et al., 2014, pp. 178-201).

Yevropa Kiberjinoyat konvensiyasi (Budapesht, 2001-y.) bu muammoni hal qilish uchun "jinoyatlar kategoriyasi usuli"ni tavsiya qiladi. Konvensiyaning 24-moddasida "Ekstraditsiya ikki tomonlama jinoyatlilik prinsipiga bo'ysunadi. Bu prinsip agar qilmish ikki davlatda ham jinoyat deb tasniflansa, moddalar aniq mos kelmasa ham qanoatlantirish mumkin". Tushuntirishda kengroq bayon qilingan: "Ikki tomonlama jinoyatlilikni tekshirish vaqtida, qilmishning aniq yuridik tasnifi emas, balki uning mohiyati va oqibatlari muhim" (Council of Europe, 2001).

Germaniya amaliyotida bu usul qo'llaniladi. *Bundesgerichtshof* (Federal sud) (2015) qaror chiqargan: Hindistondan kompyuter firibgarligi (*fishing*) uchun so'rov yuborilgan va ushbu holatda ikki tomonlama jinoyatlilik mavjud deb topildi,

chunki ikkala davlatda ham "elektron tizimlar orqali mol-mulkni aldov yo'li bilan talon-toroj qilish" jinoyat deb hisoblanadi.

Shundan kelib chiqqan holda JPKning 603-moddani 4-bandiga "jinoyat toifasi" usulini kiritish taklif qilinadi. Ya'ni agar qilmish ikki davlatda ham jinoiy javobgarlikka olib kelsa, aniq moddalar farqi to'sqinlik qilmasligi kerak. Bundan tashqari O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksida kiberjinoyatlar uchun javobgarlikni tartibga soladigan alohida bobni kiritish va Budapesht konvensiyasiga qo'shilish taklif etiladi.

Tranzit ekstraditsiyaning bo'shliqlari. JPKning 608-moddasida tranzit ekstraditsiya juda qisqa tartibga solingan va ko'pchilik masalalar ochiq qolgan. Normada tranzitning boshqa jihatlari – maksimal muddat, qamoqqa olish va qamoqda saqlash tartibi, shaxs huquqlari, shikoyat mexanizmi, mas'ul organ kabi masalalar tartibga solinmagan.

Yevropa ekstraditsiya konvensiyasining qo'shimcha protokolidagi (1975-y.) esa tranzit batafsil tartibga solingan bo'lib, tranzit ekstraditsiya maksimal muddati 10 kun; shaxsga yuridik yordam, tarjimon va konsullik aloqa huquqi beriladi; shaxs tranzitga qarshi sudga shikoyat berishi mumkin. BMT Model shartnomasining 9-moddasi ham o'xshash talablarni belgilaydi (United Nations, 1990).

O'zbekiston amaliyotida 17 ta tranzit holati bo'lgan, o'rtacha muddat 3-5 kun, hech biri yuzasidan shikoyat berilmagan. Biroq bu tranzit jarayonining yaxshiligini emas, balki shaxslarning o'z huquqlaridan bexabarligini ko'rsatadi.

Bizningcha, JPKning 608-moddasini kengaytirish va yangi qismlar bilan to'ldirish maqsadga muvofiq bo'lib, tranzit ekstraditsiyaning maksimal muddatini 10 kun sifatida belgilash; shaxs huquqlari (yuridik yordam, tarjimon, konsul)ni ta'minlanishini majburiy etish; sudga shikoyat mexanizmini tartibga solish; mas'ul organ sifatida Ichki ishlar vazirligi kabilar bilan to'ldirish taklif etiladi.

Xalqaro shartnomalar kolliziyasi. JPKning 599-moddasini 2-qismida xalqaro shartnoma ustuvorligini belgilagan, ammo amaliyotda kolliziyalar mavjud. Misollar: Minsk konvensiyasi maksimal qamoq 2 oy belgilaydi, JPK esa 10 oy; Turkiya bilan ikki tomonlama shartnoma fuqarolarni ushlab berishni "fakultativ" deb belgilaydi,

JPKning 603-moddasi 1-bandi esa “majburiy rad etish” deb ko’rsatadi; BAA bilan ikki tomonlama shartnoma siyosiy jinoyat istisnolarini keng talqin qiladi, JPKda esa bu haqda normativ ko’rsatma berilmagan.

Kolliziyani hal qilish mexanizmi aniq emas. JPKning 599-moddasi 2-qismi ustuvorlik beradi, ammo qaysi norma qo’llanilishi aniq belgilanmagan. Amaliyotda prokurorlar odatda shaxs manfaatiga talqin qiladi, ammo bu yuridik kafolat bo’lib xizmat qila olmaydi.

Mazkur holatlarning yechimini topish maqsadida JPKning 599-moddasiga xalqaro huquqda e’tirof etilgan “aniq kolliziya qoidasi”ni kiritish taklif etiladi: “Agar xalqaro shartnoma va ushbu kodeks bir-biriga zid kelsa, shaxs huquqlarini yaxshiroq himoya qiluvchi norma qo’llaniladi” (Organization of American States, 1969).

Tadqiqotning nazariy ahamiyati. Tadqiqot ekstraditsiya nazariyasiga uch jihatdan ahamiyatga ega. Birinchidan, ekstraditsiya modellarning tipologiyasi ishlab chiqildi: “prokuror-markazlashgan”, “sud-markazlashgan” va “aralash” modellari. Ikkinchidan, “kechikkan sud nazorati” konsepti taklif qilindi, nazorat qaror chiqarilgandan keyingina amalga oshiriladi. Uchinchidan, “tranzit ekstraditsiyada protsessual huquqlar tengligi” prinsipi ishlab chiqildi – tranzitda shaxs huquqlari asosiy ekstraditsiyaga teng bo’lishi kerak.

Xulosa

Tadqiqotda O’zbekiston JPKning 599–609-moddalarida belgilangan ekstraditsiya instituti kompleks tahlil qilindi. Tadqiqot gipotezasi tasdiqlandi: O’zbekiston ekstraditsiya qo-

nunchiligi yaxshi institutsional bazaga ega, ammo sud nazoratining cheklanganligi, qamoq muddatlarining nomutanosibligi va ba’zi protsessual kafolatlarining yetishmasligi shaxs huquqlariga salbiy ta’sir ko’rsatadi.

Asosiy xulosalar quyidagilardan iborat. Birinchidan, O’zbekistonda ekstraditsiya jarayoni yetarli darajada batafsil tartibga solingan, ammo asosan ma’muriy xarakterga ega. Ikkinchidan, “prokuror-markazlashgan” model Yevropa standartlaridan orqada qoladi. Uchinchidan, maksimal qamoq muddati 10 oy nomutanosib uzoq. To’rtinchidan, ikki tomonlama jinoyatlik prinsipi kiberjinoyatlar uchun muammoli. Beshinchidan, tranzit ekstraditsiya yetarli darajada tartibga solinmagan. Oltinchidan, xalqaro shartnomalar kolliziyasi mavjud.

Mazkur muammolarni hal etish uchun beshta taklif ishlab chiqildi: birinchi, 600-moddaga sudlov nazoratini kiritish (aralash model); ikkinchi, 605-moddaga maksimal qamoq 6 oy; uchinchisi, 603-moddani 4-bandiga “jinoyatlar kategoriyasi” usuli; to’rtinchi, 608-moddani kengaytirish; beshinchi, 599-moddaga kolliziya qoidasi.

Tadqiqot natijalari O’zbekiston Bosh prokuraturasi, Adliya vazirligi, Oliy Majlis Qonunchilik palatasi uchun foydali material bo’lishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, O’zbekiston ekstraditsiya qonunchiligi yaxshi bazaga ega, ammo sud nazorati, shaxs huquqlari kafolatlari va xalqaro standartlarga muvofiqlik bo’yicha islohotlar zarur. Taklif qilingan o’zgarishlar O’zbekistonni zamonaviy huquqiy davlat sifatida mustahkamlaydi.

REFERENCES

- Avotiņš v. Latvia, App. No. 17502/07, Eur. Ct. H.R. (2016).
 Bassiouni, M. C. (2014). *International extradition: United States law and practice* (6th ed.). Oxford University Press.
 Broadhurst, R., Grabosky, P., Alazab, M., & Chon, S. (2014). Organizations and cyber crime: An analysis of the nature of groups engaged in cyber crime. *International Journal of Cyber Criminology*, 8(1), 1–20.
 Bundesgerichtshof. (2015, March 12). Decision in Case No. AK 14/15. *New Journal for Criminal Law*, 36(2), 89–92.
 Buzadji v. Republic of Moldova, App. No. 23755/07, Eur. Ct. H.R. (2016).
 Chahal v. United Kingdom, App. No. 22414/93, Eur. Ct. H.R. (1996).
 Clough, J. (2015). *Principles of cybercrime* (2nd ed.). Cambridge University Press.

- Commonwealth of Independent States. (1993, January 22). *Convention on legal assistance and legal relations in civil, family and criminal matters*. Minsk Convention.
- Council of Europe. (1957, December 13). *European Convention on Extradition (European Treaty Series No. 24)*.
- Council of Europe. (1975, October 15). *Additional Protocol to the European Convention on Extradition (European Treaty Series No. 86)*.
- Council of Europe. (2001, November 23). *Convention on Cybercrime (European Treaty Series No. 185)*.
- Council of Europe. (2019). *Extradition: A modern approach*. Council of Europe Publishing.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). SAGE Publications.
- Dugard, J., & Van den Wyngaert, C. (1998). Reconciling extradition with human rights. *American Journal of International Law*, 92(2), 187–212.
- Federal Republic of Germany. (1994). *Act on International Cooperation in Criminal Matters (Federal Law Gazette I, p. 1537, as amended by Article 1 of the Act of July 21, 2021, Federal Law Gazette I, p. 2947)*. Bundesministerium der Justiz. <https://www.gesetze-im-internet.de/irg/>
- General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan. (2024a). *International legal assistance statistics: 2020-2023*. General Prosecutor's Office Data Center.
- General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan. (2024b). *From the practice of extradition cases: An analytical review (2022-2024)*. General Prosecutor's Office Legal Education Center.
- Gless, S., & Martin-Chenut, K. (2016). Addressing the accountability gap in transnational cases: Lessons from criminal justice. *Utrecht Law Review*, 12(2), 89–107.
- INTERPOL. (2024). *International cooperation against crime: Statistical review 2023*. INTERPOL General Secretariat.
- Kemp, G., & Walker, C. (2004). Extradition and human rights: Emerging tensions in the post-9/11 world. *Journal of Conflict and Security Law*, 9(1), 45–69.
- Lagodny, O., & Schomburg, W. (2012). *Rechtshilferecht [Law of mutual legal assistance]*. In *Internationale Zusammenarbeit in Strafsachen [International cooperation in criminal matters]* (3rd ed., pp. 201–267). De Gruyter.
- McHale, J. (2017). Comparative analysis of international extradition regimes. *Melbourne Journal of International Law*, 18(1), 89–112.
- Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Uzbekistan. (2024). *Register of international treaties: 1991-2024*. Ministry of Foreign Affairs.
- Naumov, A. V. (2020). *Vydacha prestupnikov: mezhdunarodno-pravovye i ugodovno-protsessualnye voprosy [Extradition of offenders: International legal and criminal procedural issues]*. Yurait.
- Organization of American States. (1969, November 22). *American Convention on Human Rights (OAS Treaty Series No. 36)*.
- Othman (Abu Qatada) v. United Kingdom, App. No. 8139/09, Eur. Ct. H.R. (2012).
- Plachta, M. (2009). (Non-)Extradition of nationals: A never-ending story? *Emory International Law Review*, 13(1), 77–160.
- Republic of Kazakhstan. (2014, July 4). *Criminal Procedure Code of the Republic of Kazakhstan (Law No. 231-V LRK, Chapter 75, Articles 601–612)*. Adilet.zan.kz. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/K1400000231>
- Republic of Korea. (1988, December 31). *Extradition Act (Act No. 4013, as amended by Act No. 17783, December 29, 2020)*. Statutes of the Republic of Korea. https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?hseq=56108
- Republic of Uzbekistan & Republic of Türkiye. (2004, May 14). *Treaty between the Republic of Uzbekistan and the Republic of Türkiye on extradition*.
- Republic of Uzbekistan & United Arab Emirates. (2019, March 11). *Agreement between the Republic of Uzbekistan and the United Arab Emirates on extradition*.
- Republic of Uzbekistan. (2025). *Criminal Procedure Code of the Republic of Uzbekistan*. Adolat.
- Russian Federation. (2001, December 18). *Criminal Procedure Code of the Russian Federation (Federal Law No. 174-FZ, as amended on December 29, 2022, Section XVIII, Articles 460–472)*. ConsultantPlus. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/
- Salduz, T. (2015). Systematic analysis of domestic legislation: A methodological framework. *European Journal of Legal Studies*, 8(1), 145–170.
- Sattorov, D. (2022). Voprosy obespecheniya prav cheloveka v protsesse mezhdunarodnogo sotrudnichestva v borbe s prestupnostyu [Issues of ensuring human rights in international cooperation against crime]. *Society and Innovation*, 3(2), 76–83. <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol3-iss2-pp76-83>

- Sayfulov, R. A. (2001). *Ekstraditsiya v ugolovnom protsesse (po materialam MVD i Prokuratury Respubliki Uzbekistan)* [Extradition in criminal proceedings (based on materials of the Ministry of Internal Affairs and the Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan)] (Extended abstract of Candidate of Sciences dissertation). Tashkent State University of Law. <https://api.unilibrary.uz/storage/PublisherResourceFile/282782/images/1681282522.pdf>
- Schomburg, W., & Lagodny, O. (2004). *International cooperation in criminal matters*. In G. Kaiser & H.-J. Albrecht (Eds.), *Crime and criminal policy in Europe* (pp. 145–178). Max Planck Institute.
- Sejdovic v. Italy, App. No. 56581/00, Eur. Ct. H.R. (2006).
- Shestakova, K. D. (2018). Protsessualnye garantii prav lichnosti pri ekstraditsii: sravnitel'no-pravovoe issledovanie [Procedural guarantees of individual rights in extradition: A comparative legal study]. *Russian Law Journal*, (2), 234–256.
- Soering v. United Kingdom, App. No. 14038/88, Eur. Ct. H.R. (1989).
- Swart, B. (2019). *Human rights and the abolition of traditional principles*. In *Fundamental rights in European and international criminal law* (pp. 89–118). Springer.
- Umarkhonova, D. Sh. (2018). Jinoyat sodir qilgan shaxslarni ekstraditsiya qilishning xalqaro-huquqiy asoslari [International legal foundations of extradition of persons who committed crimes]. *Uzbek Law Review* 3(4), 66–67.
- United Nations. (1990, December 14). *Model Treaty on Extradition (UN General Assembly Resolution 45/116, UN Doc. A/RES/45/116)*.
- Van den Wyngaert, C. (2012). The transformation of international criminal cooperation: Towards a European public prosecutor? *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 19(2), 223–250.
- Van der Wilt, H. (2015). The continuous quest for proper sentencing in international criminal law. *International Criminal Law Review*, 15(2), 156–180.

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК REVIEW OF LAW SCIENCES

Huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

Правовой научно-практический журнал

Legal scientific-practical journal

2026-yil 2-son

VOLUME 10 / ISSUE 2 / 2026

DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS.2026.10.2](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.ROLS.2026.10.2).